

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotimaisen energian
tuotannon ja energiansäästön edistämisestä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kotimaisen energian tuotannon ja energiansäästön edistämiseksi ehdotetaan, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi myöntää avustuksia kotimaisia polttoaineita käyttävien ja muita kotimaisia energialähteitä hyödyntävien energiaa tuottavien laitosten rakentamista sekä energiansäästöinvestointien suorittamista varten. Avustuksen suuruus olisi enintään 20 prosenttia hyväksyttävien kokonaisinvestointien määrästä. Uutta teknologiaa edustavan laitoksen rakentamiseksi myönnettävä avustus olisi kuitenkin

enintään 40 prosenttia hyväksyttävien kokonaisinvestointien määrästä. Avustus maksettaisiin hankkeen edistymisen mukaan yhdessä tai useammassa erässä. Lailla kumottaisiin voimassa oleva laki kotimaisten polttoaineiden käytön edistämisestä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1985 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan välittömästi eduskunnan hyväksytyä lakiehdotuksen.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Kotimaisen energian tuotannon ja energiansäästön edistämiseksi pyritään lisäämään energiahuoltomme omavaraisuutta ja energian taloudellista ja tehokasta käyttöä. Kotimaisen energian tuotannon ja energiansäästön lisäämisellä on suotuisa vaikutus maan vaihtotaseeseen, työllisyyteen ja investointitoimintaan. Kotimaista energiaa tuottavien laitosten ja energiansäästön edellyttämät suurehkot investoinnit ja hankkeisiin liittyvät tekniset ja taloudelliset riskit ovat kuitenkin usein esteenä investointien toteuttamiselle. Valtion varoista maksettavalla avustuksella pyritään parantamaan näiden investointien rahoituksen järjestämistä ja pienentämään hankkeisiin liittyviä riskejä sekä siten vaikuttamaan hankkeiden käynnistymiseen.

Valtion rahoitustuki on tähän mennessä kohdistunut kotimaista polttoainetta käyttäville lai-

toksille. Kotimaisten polttoaineiden käytön edistämisestä annetun lain (164/79) nojalla on voitu myöntää avustuksia sellaisen vuosina 1979—1990 valmistuvan laitoksen rakentamiseksi, jossa käytetään tai voidaan käyttää merkittävältä osin kotimaista polttoainetta. Laissa tarkoitetaan kotimaisella polttoaineella turvetta, puuta, olkea ja jätettä eri muodoissa. Mainitun lain nojalla myönnetty avustukset ovat merkittävästi lisänneet laitosten rakentamista. Yritysten energiansäästötoimintaa on edistetty luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla. Merkittävä määrä taloudellisesti perusteltuja energiansäästöinvestointeja yrityksissä on kuitenkin jäänyt toistaiseksi toteuttamatta hankkeisiin liittyvien riskien ja puuttuvan rahoituksen vuoksi. Korkotukimuotoinen rahoitustuki ei ole halutulla tavalla käynnistänyt energiansäästöinvestointeja.

Lakiehdotuksen tarkoituksena on laajentaa valtion rahoitustuki koskemaan myös muita koti-

maisia energialähteitä hyödyntäviä laitoksia. Taloudellisesti merkittävän energiansäästöpotentiaalin hyödyntämiseksi tulisivat tärkeimmät energiansäästöinvestoinnit samankaltaisen valtion avustuksen kohteeksi kuin kotimaisia energialähteitä hyödyntävät laitokset.

Avustus on tarkoitettu ensisijaisesti yhdyskunnille ja yrityksille. Maatilojen ja yksittäisten asuinrakennusten kotimaista energiaa tuottavien laitosten rakentamista ja energiansäästöinvestointien suorittamista tuetaan asunto- ja maatilahallituksen toimenpitein.

Avustuksia tultaisiin myöntämään ensisijaisesti pienille ja keskisuurille hankkeille. Pienten hankkeiden avustuksista voitaisiin päättää kauppa- ja teollisuusministeriön asianomaisessa teollisuuspiirissä.

Kotimaista polttoainetta käyttävien laitosten rakentamisessa tulee painopiste lähivuosina olemaan teollisuuden hankkeissa, mutta myös pieniä ja keskisuuria alue- ja kaukolämpölaitoksia tullaan rakentamaan. Mittavasta investointitarpeesta johtuen on avustus tarpeen hankkeiden käynnistämiseksi, sillä laitosten rakentamisen rahoitus on osoittautunut vaikeaksi järjestää yksinomaan luottolaitosten lainoin.

Muiden kotimaisten energialähteiden, kuten vesistön tai maaperän lämmön hyödyntäminen voi tapahtua erilaisilla lämpöpumppulaitteistoilla. Lämpöpumpulla tai muulla lämmöntalteenottojärjestelmällä voidaan hyödyntää myös yhdyskunnan tai teollisuuslaitoksen jätelämpöä. Käytettävät laitteistot edustavat uutta teknologiaa, josta on vain vähän käyttökokemuksia. Ehdotetun avustuksen avulla saataisiin mainitun kaltaisia hankkeita käynnistymään. Taloudellisia hyödyntämismahdollisuuksia lähivuosina löytyy lähinnä jätelämmön hyötykäytöstä.

Tuulen hyödyntäminen energiantuotannossa tulee kysymykseen pienissä sähköntuotantoyksiköissä. Sähköntuotanto tuulen avulla voi olla taloudellista myös sellaisilla alueilla, jotka eivät

kuulu kantaverkon piiriin. Aurinkoenergian hyötykäyttö voi tapahtua lähinnä lämmöntuotannossa. Tuulta ja aurinkoa hyödyntävien laitosten avustaminen on perusteltua hankkeisiin sisältyvien erityisen suurten taloudellisten riskien vuoksi. Täyden mittakaavan laitosten rakentaminen on tarpeen, jotta kyseisten energialähteiden hyödyntäminen voisi alkaa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset näkyisivät investointitoiminnan ja työllisyyden lisäyksenä. Kotimaisia energialähteitä hyödyntävien laitosten rakentaminen ja energiansäästöinvestointien toteuttaminen johtaa tuontipolttaineiden käytön vähenemisen takia valuuttasäästöihin. Kun kysymyksessä on uusi, kotimaista polttoainetta käyttävä laitos, voidaan vuosittaisen valuuttasäästön arvioida olevan lähes kaksinkertainen avustuksen määrään verrattuna. Muita kotimaisia energialähteitä hyödyntävien laitosten ja energiansäästöinvestointien osalta vuosittaisen valuuttasäästön määrä on likimain avustuksen suuruinen. Tuontipolttaineiden korvaaminen kotimaisilla polttoaineilla tai niiden käytön vähentäminen energiansäästöinvestointien avulla parantaa myös energiahuollon varmuutta.

Kotimaista polttoainetta käyttävien laitosten osalta työllisyysvaikutukset näkyisivät laitteistojen valmistajien tuotantoyksiköissä erityisesti metalliteollisuudessa. Toiminnassa olevat laitokset työllistävät käyttö- ja huoltohenkilökuntaa. Välilliset työllisyysvaikutukset ilmenevät polttoaineen tuotannossa ja kuljetuksissa. Muiden kotimaista energiaa tuottavien laitosten ja energiansäästöinvestointien osalta työllisyysvaikutukset ilmenevät pääosin laitteistojen valmistuksessa ja rakennusaiheisena työllisyytenä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Ehdotetut säännökset

1 §. Valtion avustusmuotoista tukea on pidetty poikkeuksellisenä toimenpiteenä, jolla pyritään

kiihdyttämään haluttua investointitoimintaa. Tämän vuoksi lain nojalla voitaisiin myöntää avustuksia vain sellaisille laitoksille tai muutostöille, joiden rakentaminen tai toteuttaminen aloitetaan

laissa säädettyinä aikana. Lain soveltamisaikaa rajoittava säännös on otettu 6 §:n 3 momentiksi.

2 §. Pykälässä määritellään ne kohteet, joihin avustuksia voitaisiin myöntää. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisten laitosten osalta laki koskisi uusia, kotimaisia polttoaineita käyttäviä laitoksia, olemassa olevien laitosten muuttamista kotimaista polttoainetta käyttäviksi ja laitoksia, joissa kotimaisten polttoaineiden käyttöä lisätään. Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisten laitosten osalta laki koskisi uusia laitoksia. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaisten kohteiden osalta laki koskisi yritysten energiansäästöinvestointeja ja jätelämmön hyötykäytön edellyttämiä investointeja toiminnassa olevissa yksiköissä.

Pykälän 2 momentiksi on otettu kotimaisen polttoaineen määritelmä.

3 §. Pykälässä on määritelty avustuksen myöntämisessä noudatettavat kannattavuuskriteerit. Pääsääntönä avustuksen myöntämisessä on, että rakennettavassa laitoksessa tulee pystyä tuottamaan energiaa niin alhaisin yksikkökustannuksin, että tuotettu energia on kilpailukykyistä vaihtoehtoisin tuotantotapoihin verrattuna. Muutostöiden osalta taloudellisesti perustelluiksi katsottaisiin hankkeet, jotka tuottavat sijoitetulle pääomalle kohtuullisen tuoton. Poikkeuksen muodostavat sellaiset uutta teknologiaa edustavat laitokset, joiden voidaan pitkällä aikavälillä arvioida olevan kilpailukykyisiä kotimaan energiahuollossa tai joiden rakentamista pidetään taroituksenmukaisena energiahuollon varmuussyistä.

4 §. Pykälässä on määrätty avustuksen enimmäismäärä 20 prosentiksi hyväksyttävistä kokonaisinvestoinneista. Esitetty avustuksen enimmäismäärä olisi sama kuin kumottavassa laissa. Kotimaista polttoainetta käyttävistä laitoksista saadun kokemuksen mukaan 20 prosentin suuruisen avustus on riittävä käynnistämään tämän-

kaltaisia hankkeita. Kauppa- ja teollisuusministeriö voisi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä kustannuseriä avustuksen suuruutta määrättäessä hyväksytään kokonaisinvestoinneiksi.

Uutta teknologiaa edustavan laitoksen rakentamiseksi myönnettävän avustuksen enimmäismäärä olisi 40 prosenttia hyväksyttävistä kokonaisinvestoinneista.

Uudella teknologialla tarkoitetaan sellaisia menetelmiä ja teknisiä ratkaisuja, joiden toimivuutta ja taloudellisuutta kaupallisen tason laitoksissa ei ole vielä riittävästi varmistettu. Avustuksen tarkoituksena on helpottaa energiatutkimuksen ja koetoiminnan yhteydessä kehitettyjen menetelmien kaupallistamista.

Avustus maksettaisiin hankkeen edistymisen mukaan. Pienille hankkeille avustus voitaisiin maksaa yhdessä erässä hankkeen valmistuttua.

6 §. Pykälän 2 momentiksi on otettu lain soveltamisaikaa koskeva säännös. Lakia sovellettaisiin rakentamiseen ja muutostöihin, jotka aloitetaan vuosina 1985—1990. Koska lakiehdotus sisältää myös kotimaisten polttoaineiden käytön edistämistä koskevat säännökset, ehdotetaan kotimaisten polttoaineiden käytön edistämisestä annettu laki kumottavaksi. Lain nojalla annetut sitoumukset pysyisivät kuitenkin edelleen voimassa.

2. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1985 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan välittömästi eduskunnan hyväksytyä sen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotimaisen energian tuotannon ja energiansäästön edistämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kotimaisen energian tuotannon ja energiansäästön edistämiseksi kauppa- ja teollisuusministeriö voi tulo- ja menoarvion puitteissa antaa sitoumuksia avustusten antamisesta 2 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin.

Asetuksella voidaan säätää, että sitoumuksia määrältään pienehköjen avustusten antamisesta voi antaa teollisuuspiiriviranomainen.

2 §

Sitoumuksia avustusten antamisesta voidaan antaa:

1) sellaisen energiaa tuottavan laitoksen rakentamista varten, jossa käytetään tai voidaan käyttää kotimaista polttoainetta, taikka toiminnassa olevan laitoksen sellaisia muutostöitä varten, joiden tarkoituksena on siirtyminen kotimaisen polttoaineen käyttöön tai kotimaisen polttoaineen käytön lisäämiseen;

2) sellaisen energiaa tuottavan laitoksen rakentamista varten, joka hyödyntää vesistön tai maaperän lämpöä;

3) tuulta tai aurinkoa hyödyntävän energiaa tuottavan laitoksen rakentamista varten; sekä

4) yritysten energiansäästöninvestointeihin taikka jätelämmön talteenottoon liittyvien muutostöiden suorittamista varten.

Kotimaisella polttoaineella tarkoitetaan tässä laissa turvetta, puuta, olkea ja jätettä sekä niiden jalosteita.

3 §

Sitoumus avustuksen antamisesta voidaan antaa, jos rakennettavassa laitoksessa voidaan tuottaa energiaa kilpailukykyisesti vaihtoehtoihin tuotantotapoihin verrattuna tai suoritettava muutostyö on taloudellisesti perusteltu.

Jos kysymyksessä on kehitteillä oleva, uutta teknologiaa edustava laitos, voidaan sitoumus

avustuksen antamisesta antaa, jos kyseisen laitoksen ratkaisun voidaan pitkällä aikavälillä arvioida olevan kilpailukykyinen kotimaan energiahuollossa tai hankkeen voidaan katsoa edistävän energiahuollon varmuutta.

4 §

Avustuksen suuruus on enintään 20 prosenttia hyväksyttävien kokonaisinvestointien määrästä. Uutta teknologiaa edustavan laitoksen rakentamiseksi tai uutta teknologiaa sisältävän muutostyön suorittamiseksi myönnettävä avustus voi kuitenkin olla enintään 40 prosenttia hyväksyttävien kokonaisinvestointien määrästä. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä kustannuseriä avustuksen suuruutta määrättäessä hyväksytään kokonaisinvestoinneiksi.

Avustus maksetaan hankkeen edistymisen mukaan yhdessä tai useammassa erässä.

5 §

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa kauppa- ja teollisuusministeriö.

6 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198

Tämän lain nojalla voidaan antaa sitoumuksia avustusten antamisesta sellaista rakentamista ja sellaisia muutostöitä varten, jotka aloitetaan vuosina 1985—1990.

Tällä lailla kumotaan kotimaisten polttoaineiden käytön edistämisestä 9 päivänä helmikuuta 1979 annettu laki (164/79). Mainitun lain nojalla annettu sitoumus avustuksen antamisesta pysyy kuitenkin edelleen voimassa.

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO